

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

S. Sayısı : 449

2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (1/767)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 18/101 - 972/02226

13. 5. 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 2.5.1986 tarihinde kararlaştırılan «2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GEREKÇE

Genel olarak;

Ülkemizde toplu pazarlık düzenine geçiş 334 sayılı T.C. Anayasasının ilgili hükümlerine dayanılarak çıkarılan 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile başlamıştır.

7 Kasım 1982 tarihinde kabul edilen 2709 sayılı T.C. Anayasasının toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavta ilişkin hükümleri gereği olarak çıkarılan 2822 sayılı Kanunun uygulamasında ortaya çıkan çeşitli aksaklıkların giderilmesi için bu tasarı hazırlanmıştır.

Tasarının hazırlanmasında, uygulamadaki aksaklıklardan başka, yargı içtihatları ile doktrin de göz önünde bulundurulmuştur.

Giderilmesi amaçlanan aksaklıklar özellikle yetkili sendikanın tayininde ortaya çıkan problemlerdir.

Anayasamızın öngördüğü temel tercihler, işçiler ve işverenlerin karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmeleri yapma hakkına sahip olmalarıdır.

Toplu iş sözleşmeleri birçok ülkede çalışma şartlarını tayin eden çok önemli belgelerdir. Hatta sanayileşmiş birçok toplumda işçi - işveren ilişkileri yasalardan çok toplu iş sözleşmeleri ile tayin ve tespit edilmektedir.

Bu itibarla, işyerinde çalışma barışını işçi lehine süratle temin etmek için kanunda aksayan ve uygulamada görülen noksanlıkların giderilmesine çalışılmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Yetki belgesi yanında yetki tespiti için müracaat eden işçi sendikasının da daha sonra yayımlanacak istatistiklerden etkilenmemesi öngörülmektedir.

Madde 2. — % 10 çoğunluğu olmayan sendikanın toplu iş sözleşmesi yapması kanunen mümkün olmadığı göz önüne alınarak, herhangi bir yetki uyuşmazlığında da taraf olamayacağı kesin bir şekilde belli iken, böyle bir sendikanın itirazında hukukî bir faydası olmayacağı göz önünde tutularak, yetki işlemlerinin uzanması ve işçilerin uzun süre toplu sözleşmesiz kalmamaları için % 10 barajını aşmamış sendikanın itirazı önlenmektedir.

Madde 3. — Kanuna aykırı olarak yetki belgesi alınmadan yapılan bir toplu iş sözleşmesinin hükümsüzlüğünü dava yolu ile sürebilme imkânı, çalışma hayatının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına da tanınmaktadır.

Madde 4. — Tarafların toplu görüşmede ileri süreceği tekliflerde, daha sonraki safhalarda değişiklik yapma imkânı sağlanmaktadır.

Madde 5. — Toplu görüşme için tespit edilen yer, gün ve saatte toplantıya gelinmesine rağmen görüşmeye başlanılmaması hali de uyuşmazlık durumu olarak değerlendirilmekte, bu sebeple de taraflara görevli makama başvurma hakkı tanınmakta ve toplu görüşmenin sürüncemede bırakılması engellenmektedir.

Madde 6. — Kanunda mevcut olan ve uyuşmazlık safhasında tarafların belirli sürelerle bekleme mükellefiyeti öngören hüküm değiştirilmek suretiyle, bazı durumlarda bekleme mükellefiyeti ortadan kaldırılmakta ve toplu görüşmelerin uzamaması amaçlanmaktadır.

Madde 7. — Kanuna göre, grev ve lokavt halinde, hak ve borçları askıda kalmış işçilerin yerine işverenlerin daimî veya geçici olarak başka işçi alması veya başkalarını çalıştırması halinde, bu hususun hangi merci tarafından tespit edileceği konusunda açıklık bulunmaktadır. Getirilen yeni düzenlemeyle, işverenlerin bu yasağa aykırı hareketinin grev gözcülerinin veya taraf sendikanın yazılı müracaatı halinde ilgili Bölge Müdürlüğüne denetlenmesi imkânı sağlanmakta, bu suretle işçilerin mağdur olmaları önlenmeye çalışılmaktadır.

Madde 8. — Kanunda geçen Bakanlıkla ilgili unvanlar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3146 sayılı Kanuna uygun hale getirilmektedir.

Madde 9. - 10. — Yürürlük ve Yürütme hükümleridir.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu
Esas No. : 1/767
Karar No. : 15

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAKŞANLIĞINA

Yüksek Başkanlıkça Komisyonumuza havale edilen, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı, Komisyonumuzun 20.5.1986 tarihli 21 inci Birleşiminde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemlı, Bakanlık, İşçi ve İşveren temsilcilerinin de katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Tasarının tümü ve maddeleri Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Mustafa Balcılar
Eskişehir

Başkanvekili
Burhan Kara
Giresun

Sözcü
Mehmet Özalp
Aydın

Kâtip
Hamdi Özsoy
Afyon

Üye
A. Şevket Gedik
Adana

Üye
N. Mehmet Kaşıkçı
Kayseri

Üye
Talat Sargın
Tokat

Üye
Mahmut Orhon
Yozgat

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 2822 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bir işkolunda çalışan işçilerin yüzde onunun tespitinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca her yıl ocak ve temmuz aylarında yayımlanacak istatistikler esas alınır. Bu istatistiklerde belirtilecek işkolundaki bütün işçi sayısı ile bu işkolundaki sendikalara mensup üye sayısı toplu sözleşme ve diğer işlemler için istatistik yayımlanmaya kadar geçerlidir. Yetki belgesi almak üzere müracaat eden veya yetki belgesi alan işçi sendikasının yetkisini daha sonra yayımlanacak istatistikler etkilemez.»

MADDE 2. — 2822 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Kendilerine 13 ve 14 üncü maddeler uyarınca gönderilen tespit yazısını alan işçi veya işveren sendikaları veya sendika üyesi olmayan işveren, taraflardan birinin veya her ikisinin gerekli yetkiyi haiz olmadıkları veya kendisinin çoğunluğu bulunduğu yolundaki itirazını, sebeplerini de göstererek yazının kendilerine tebliğ tarihinden itibaren altı iş günü içinde işyerinin bağlı olduğu bölge müdürlüğünün bulunduğu yerdeki iş davalarına bakmakla görevli mahkemeye yapabilir. Toplu iş sözleşmesi birden fazla bölge müdürlüğünün yetki alanına giren işyerlerini kapsadığı hallerde itiraz Ankara'daki iş mahkemesine yapılır. İtiraz dilekçesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına veya ilgili bölge müdürlüğüne kayıt ettirildikten sonra mahkemeye verilir. Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin yüzde onunu temsil edemeyen sendika yetki itirazında bulunamaz.»

MADDE 3. — 2822 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yetki belgesi alınmadan yapılan bir toplu iş sözleşmesinde taraflardan birinin veya ikisinin yetkili olmadığı ve bu sebeple sözleşmenin hükümsüzlüğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca durumun tespitinden itibaren 45 gün içinde ilgililerce veya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca dava yolu ile ileri sürülebilir.»

SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 4. — 2822 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Toplu görüşme çağrısına, çağrıyı yapan taraf toplu görüşmede ileri süreceği tekliflerin bütünü eklemek zorundadır. Ancak, tarafların toplu görüşme gereği ileri sürecekleri tekliflerde değişiklik yapma hakları saklıdır.»

MADDE 5. — 2822 sayılı Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Toplu görüşme için tespit edilen yer, gün ve saatte taraflardan biri toplantıya gelmezse veya toplantıya geldiği halde görüşmeye başlamazsa ya da toplu görüşmeye başladıktan sonra taraflardan biri toplantıya devam etmezse, toplantıya gelen taraf, durumu görevli makama altı iş günü içerisinde yazı ile bildirir.»

MADDE 6. — 2822 sayılı Kanununun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Toplu görüşmenin başladığı tarihten itibaren otuz gün geçmesine rağmen anlaşma sağlanamamışsa, taraflardan her biri görüşmelere 59 uncu maddeye göre düzenlenen resmî listeden veya liste dışından bir arabulucunun katılmasını görevli makamdan isteyebilir. Başvuruyu alan görevli makam arabulucu tayini için tarafları altı iş günü içinde toplantıya çağırır. Taraflardan biri veya her ikisi bu toplantıya katılmazsa veya toplantıda arabulucu tayini hususunda aralarında anlaşma sağlanamazsa, görevli makam, resmî listeden bir arabulucuyu taraflardan en az birinin huzurunda ad çekmek suretiyle tespit eder. Birinci fıkraya göre arabulucu tayini yoluna gidilmiş ve toplu görüşmenin başladığı tarihten itibaren altmış gün geçmesine rağmen anlaşma sağlanamamışsa, görevli makam, başvuru üzerine veya resen altı iş günü içinde 15 inci maddede öngörülen mahkemeye başvurulmak suretiyle resmî listeden bir arabulucunun tayinini talep eder. Birinci fıkra uyarınca arabulucu tayini yoluna gidilmiş olup da anlaşma sağlanamamış ise, uyuşmazlığın tespiti bakımından 60 günlük sürenin geçmesi beklenilmez ve tekrar resmî arabulucu tayininde zorunluluk yoktur.

Resmî arabulucunun görevi mahkemece kendisine yapılacak duyurudan itibaren başlar.»

(Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 7. — 2822 sayılı Kanununun 43 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«İşveren, kanunî bir grevin veya lokavtın süresi içinde, 42 nci madde hükmü gereğince hizmet akitlerinden doğan hak ve borçları askıda kalmış olan işçilerin yerine, hiçbir surette daimî veya geçici olarak başka işçi alamaz veya başkalarını çalıştıramaz. 39 uncu madde uyarınca grev ve lokavta katılmayacak işçilerden, haklı sebeple hizmet akti feshedilenlerin yerine yeni işçi alınması imkânı saklıdır. İşverenin bu yasağa aykırı hareketi, grev gözcülerinin ya da taraf sendikasının yazılı başvurusu halinde ilgili bölge müdürlüğünce denetlenir.»

MADDE 8. — 2822 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

«Ek Madde — Bu Kanunda geçen Çalışma Bakanlığı ismi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı; Bölge Çalışma Müdürlüğü de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.»

Yürürlük

MADDE 9. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

2 . 5 . 1986

Başbakan

T. Özal

Devlet Bakanı

A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı

M. T. Titiz

Millî Savunma Bakanı

Z. Yavuztürk

Maliye ve Gümrük Bakanı

A. K. Alptemoçin

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

M. Aydın

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. Kalemli

Devlet Bak. Başbakan Yrd.

İ. K. Erdem

Devlet Bakanı

M. V. Dinçerler

Devlet Bakanı

A. Karaevli

İçişleri Bakanı

Y. Akbulut

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı

M. Emiroğlu

Ulaştırma Bakanı

V. Atasoy

Sanayi ve Ticaret Bakanı

H. C. Aral

Kültür ve Turizm Bakanı

M. M. Taşçoğlu

Devlet Bakanı

K. Oksay

Devlet Bakanı

A. Tenekeci

Adalet Bakanı

M. N. Eldem

Dışişleri Bakanı

V. Halefoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

İ. S. Giray

Tarım Orman ve Köyîşleri Bakanı

H. H. Doğan

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

S. N. Türel

(Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Tasarının 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Tasarının 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Tasarının 10 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.